

บทที่ 3

คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)

การบริหารงานบุคคลของภาครัฐถือเป็นภารกิจที่สำคัญในการบริหารองค์การเพราะปัจจัยด้านบุคลากรเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารราชการทุกระดับ ดังนั้นงานบริหารงานบุคคลจึงเป็นงานสำคัญของทุกกระทรวง ทบวง กรมและหน่วยงานยังเป็นกระทรวงและหน่วยงานขนาดใหญ่มีบุคลากรหลายประเภทในสังกัด แล้วยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์กลางให้ทำหน้าที่วางระบบ หลักเกณฑ์ กำกับดูแลการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานย่อย ให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน เช่น คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ที่ดูแลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน, คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ(ก.ต.ร.) ซึ่งมีบุคลากรและหน่วยงานในสังกัดมาก สำหรับองค์การกลางในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูซึ่งมีบุคลากรหลายประเภทก็มีคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) เป็นผู้ดูแลองค์การเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลในสาขานั้นๆ

คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในองค์การต่าง ๆ นั้น การบริหารงานบุคคลเป็นกิจกรรมสำคัญที่ขาดเสียมิได้ และเพื่อที่จะให้การบริหารงานบุคคลสำเร็จผลก็จะมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานบุคคล

ในภาครัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนราชการจะเห็นได้ว่าจะมีหน่วยงานบริหารงานบุคคล อยู่ในทุกส่วนราชการ ยิ่งในระดับกรมและระดับกระทรวง โดยปกติจะจัดตั้งหน่วยงานบริหารงานบุคคลเป็นระดับกอง ทั้งนี้เพื่อจะทำหน้าที่จัดการหรือบริหารงานบุคคลของกระทรวง กรม หรือหน่วยงานนั้น

ในการบริหารงานบุคคลของราชการนั้น นอกจากจะมีหน่วยงานบริหารงานบุคคล ซึ่งสังกัดกระทรวงและกรมต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีองค์การที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลอยู่อีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่วางระบบ หลักเกณฑ์ กำกับหรือดูแลการบริหารงานบุคคลของกระทรวงและกรมต่างๆ ที่มีบุคลากรหลายประเภทและมีจำนวนมากให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน องค์การเหล่านี้เรียกว่าองค์การกลางในการบริหารงานบุคคล องค์การกลางเหล่านี้โดยปกติจะขึ้นตรงกับหัวหน้าฝ่ายบริหาร เช่น นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ทั้งนี้เพื่อจะได้ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลในฐานะองค์การกลางได้โดยแท้จริงแต่ในประเทศไทยองค์การกลางในการบริหารงานบุคคลที่ถือว่าเป็นแม่แบบก็คือ ก.พ. ขึ้นกับนายกรัฐมนตรี นอกจากนั้นจะเป็นองค์การกลางที่ไม่ขึ้นอยู่กับนายกรัฐมนตรี เช่น ก.ต. (คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม), ก.ม. (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย), ก.ร. (คณะกรรมการข้าราชการรัฐสภา) เป็นต้น

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีข้าราชการหลายประเภทและมีจำนวนกว่า 500,000 คน กระจายกันอยู่ทั่วประเทศได้ตั้งองค์การกลางบริหารงานบุคคลขึ้นเรียกว่า คณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ซึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 เมื่อก่อนหน้านี้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ของกระทรวงศึกษาธิการมีครูสภาทำหน้าที่เป็นองค์การกลางในการบริหารงานบุคคล เนื่องจากข้าราชการครูเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น ต่อมาเมื่อมีการโอนการศึกษาประถมศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2523 ทำให้มีจำนวนข้าราชการมากขึ้นหลายเท่า จึงทำเป็นที่จะทำให้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีระบบบริหารงานบุคคลที่เหมาะสมมีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพจึงได้ตั้ง ก.ค. ให้เป็นองค์การกลางในการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการครูในกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์ และมาตรฐานที่เหมาะสม

ในปัจจุบันนี้ ก.ค. ควบคุมกำกับข้าราชการครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวนกว่า 5 แสนคน ซึ่งนับว่า ก.ค. เป็นองค์การกลางที่ควบคุมกำกับข้าราชการจำนวนมากที่สุด ระบบ และหลักเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนดขึ้นใช้สำหรับข้าราชการครูนั้น ยังส่งผลกระทบต่อครูของเทศบาลต่างๆ รวมทั้งครูในสังกัดกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาด้วย เนื่องจากจะต้องนำระบบและหลักเกณฑ์ของ ก.ค. ไปอนุโลมใช้กับครูในสังกัดดังกล่าวด้วย นอกจากนั้นแล้วยังจะส่งผลกระทบต่อครูโรงเรียนเอกชน โดยทำให้คณะกรรมการการศึกษาเอกชน(ส.ช.) หรือโรงเรียนเอกชน จะต้องยกระดับมาตรฐานของครูโรงเรียนเอกชนให้สูงขึ้นด้วย

อย่างไรก็ดีองค์การบริหารงานบุคคลกลางก็ไม่สามารถบริหารงานบุคคลให้แก่ทุกหน่วยงานได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการมอบอำนาจให้องค์คณะบุคคลทำหน้าที่บริหารงานบุคคลในทุกกรม เรียกว่าอนุกรรมการข้าราชการครูสามัญประจำกรม หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่า "อ.ก.ค. กรม" ทำหน้าที่พิจารณาการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูที่สำคัญๆ ในกรมนั้น ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูกำหนดไว้ให้อธิบดี เป็นผู้เสนอเรื่องให้ อ.ก.ค. กรมซึ่งมีอธิบดีเป็นประธานพิจารณา ส่วนเรื่องที่ไม่ต้องใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับสิทธิและประโยชน์ของข้าราชการครู ให้เป็นอำนาจของอธิบดีในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของกรมพิจารณาสั่งการได้

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้นนอกจากจะมี อ.ก.ค. กรมแล้ว ตามกฎหมายกำหนดให้มอบอำนาจการบริหารงานบุคคลในเรื่องสำคัญๆ แก่หน่วยงานระดับจังหวัดด้วยจึงมีองค์คณะบุคคลในระดับจังหวัด เรียกว่า อนุกรรมการข้าราชการครูสามัญประจำจังหวัด เรียกย่อๆ ว่า อ.ก.ค. จังหวัด ซึ่งจะพิจารณาเรื่องสำคัญๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายโดยผู้ช่วยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้เสนอต่อ อ.ก.ค. จังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและมีผู้ช่วยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นเลขานุการ

กล่าวในสาระสำคัญอำนาจในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ในขณะนี้จะอยู่ที่กรม โดย อ.ก.ค. กรม หรืออธิบดีแล้วแต่กรณีเป็นผู้ที่ใช้อำนาจ ยกเว้นในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อำนาจในการบริหารงานบุคคลจะมีการกระจายลงไปถึงระดับจังหวัดด้วย

โดย อ.ก.ค. จังหวัด หรือผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดแล้วแต่กรณีเป็นผู้มีอำนาจ จะเห็นว่า อำนาจหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลโดยตรงมิได้อยู่ที่อำนาจของ ก.ค. ทั้งหมด จะคงอยู่เฉพาะส่วน ที่เป็นผู้ควบคุมกำกับการบริหารงานบุคคลของกรมต่างๆ รวมทั้งจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และหลักเกณฑ์ต่างๆ เป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ก.ค. ยังมีอำนาจในการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับ กรมอยู่ด้วย กล่าวคือเนื่องจากในระดับกระทรวง ตามระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูในขณะ นี้ไม่กำหนดให้มี อ.ก.ค. กระทรวง หากแต่ใช้ ก.ค. ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลในระดับกระทรวงด้วย เนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ก.ค. อยู่แล้ว ในฐานะนี้ ก.ค. จะมีหน้าที่ใน การอนุมัติการแต่งตั้งข้าราชการครูในระดับสูงให้ดำรงตำแหน่ง กล่าวคือตำแหน่งซึ่งรับ เงินเดือนตั้งแต่ระดับ 8 ขึ้นไป

นอกจากนั้นอำนาจของก.ค. อีกอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการ

การ นั้นคือการพิจารณาอุทธรณ์กรณีข้าราชการครูที่ต้องออกจากราชการไม่ว่ากรณีที่ถูกลงโทษทาง วินัยหรือกรณีอื่นใด กฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์ต่อ ก.ค. ทำนองเดียวกับข้าราชการพลเรือนพลเรือนที่ ต้องอุทธรณ์ต่อ ก.พ. ทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นเรื่องสิทธิประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของข้าราชการครูในสังกัด กรมต่างๆ จึงกำหนดให้องค์การกลางบริหารงานบุคคลเป็นผู้พิจารณาให้ความเป็นธรรม

ในเรื่องอำนาจของการบริหารงานบุคคลนี้มีผู้เสนอกันมากกว่า สมควรจะต้องกระจาย อำนาจในการบริหารงานบุคคลให้มากกว่านี้ การกระจายอำนาจนั้นควรกระจายอำนาจทั้งจากอำนาจ ขององค์การกลาง คือ ก.ค. ไปให้ อ.ก.ค. กรมและจังหวัด หรืออีกนัยหนึ่งกระจายอำนาจไปให้กรม และจังหวัดให้มากขึ้นนี้เป็นประเด็นหนึ่ง เพื่อจะได้ทำให้งานรวดเร็วยิ่งกว่าที่ต้องเสนอให้ ก.ค. พิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรมใหญ่ๆ เช่น สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมสามัญศึกษา ซึ่ง มีข้าราชการครูอยู่ในจังหวัดต่างๆ จำนวนมาก

โดยสรุป ก.ค. จะทำหน้าที่เป็นองค์การกลางในการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ในกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทในการกำกับควบคุมการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูในกรม ต่างๆ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 เพื่อให้การบริหารงานบุคคลของ ข้าราชการครูมีมาตรฐานเดียวกันทำนองเดียวกับ ก.พ. ที่ทำหน้าที่กำกับ ควบคุม การบริหารงานบุคคล ของข้าราชการพลเรือนในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ นอกจากนั้น ก.ค. จะทำหน้าที่บริหารงานบุคคล ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการในบางเรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องใช้ดุลพินิจในระดับกระทรวง คือ เรื่อง การแต่งตั้งข้าราชการครูในระดับสูง อีกประการหนึ่ง ก.ค. จะทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์กรณีข้าราชการ ครูถูกสั่งให้ออกจากราชการ ไม่ว่าจะกรณีถูกลงโทษทางวินัยหรือกรณีใดๆ ดังกล่าวข้างต้น

การจัดองค์การของ ก.ค.

โครงสร้างและกลไกการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูของ ก.ค. และสำนักงาน ก.ค. การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2523 จนถึงปัจจุบันมีโครงสร้างและกลไกในการบริหารงานบุคคล โดยสรุปแยกเป็น 2 ส่วน ได้ดังนี้

1. คณะกรรมการข้าราชการครู หรือ ก.ค. เป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคล

สำหรับข้าราชการครู โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 6 กำหนดไว้ว่า ก.ค. ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ, ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, เลขาธิการ ก.พ., เลขาธิการคุรุสภา, ผู้ทรงคุณวุฒิในหลักวิชาการหรือการบริหารงานบุคคล ซึ่งคณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งจากผู้ซึ่งรับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี หรือตำแหน่งที่เทียบเท่ามาแล้วและมีได้เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกวุฒิสภา กรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง จำนวน 5 คน โดยต้องเป็นผู้ซึ่งรับราชการอยู่ไม่น้อยกว่าสามคน และข้าราชการครูผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนข้าราชการครู จำนวนไม่เกิน 7 คน มีเลขาธิการ ก.ค. เป็นกรรมการและเลขานุการ

ดังนั้น ก.ค. จึงประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย จำนวนรวมทั้งสิ้น 17 คน คือ

- (1) ฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 5 คน
- (2) ฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งเป็นผู้แทนข้าราชการครูจากการเลือกตั้ง จำนวน 7 คน
- (3) ฝ่ายผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวน 5 คน

สำหรับอำนาจหน้าที่ของ ก.ค. นั้น มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ ก.ค. ไว้ดังนี้

(1) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานบุคคล และการจัดระบบราชการในหน่วยงานทางการศึกษา

(2) ออกกฎ ก.ค. และระเบียบเพื่อปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎ ก.ค. เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

(3) ติความและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ มติของ ก.ค. เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วให้ใช้บังคับได้

(4) ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ แนะนำและชี้แจง เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาและกรมปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ให้มีอำนาจเรียกเอกสารและหลักฐานจากหน่วยงานทางการศึกษาและกรม ให้ผู้แทนหน่วยงานทางการศึกษาหรือกรม ข้าราชการหรือบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง และให้มีอำนาจออกระเบียบให้หน่วยงานทางการศึกษาและกรมรายงานเกี่ยวกับการสอบ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการ ตลอดจนรายงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งและเกี่ยวกับทะเบียนประวัติของข้าราชการครูไปยัง ก.ค.

(5) รายงานนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่ปรากฏว่าหน่วยงานทางการศึกษา กรม อ.ก.ค. กรม หรือ อ.ก.ค. จังหวัดใดหรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้หรือปฏิบัติการไม่เหมาะสม เพื่อนายกรัฐมนตรีจะได้พิจารณาและสั่งการต่อไป

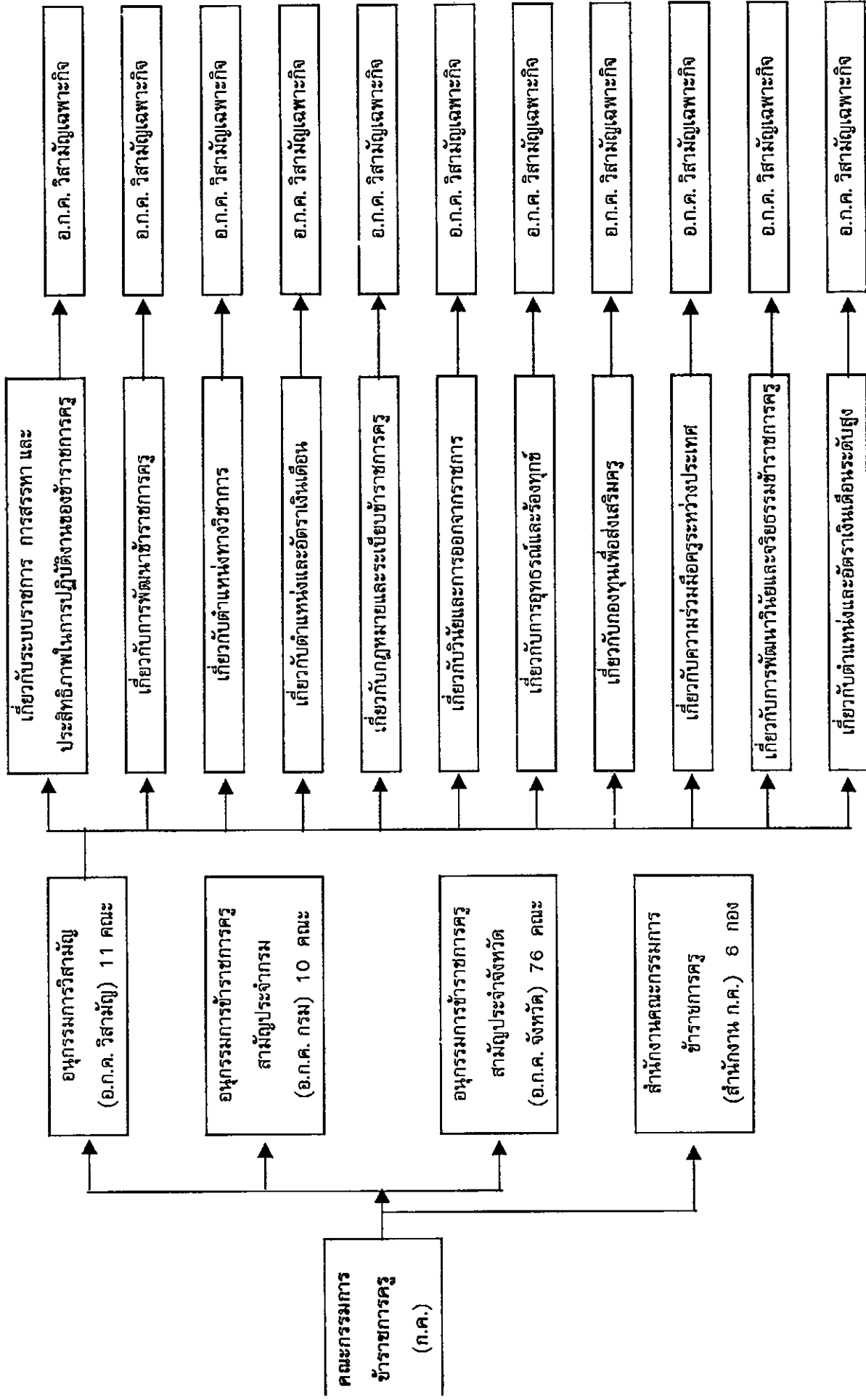
(6) รักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครู

(7) รับรองคุณวุฒิของผู้ที่ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อประโยชน์ในการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและกำหนดอัตราเงินเดือนที่ควรได้รับ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงอัตราเงินเดือนตามที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดสำหรับปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพเดียวกันด้วย

(8) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(9) ปฏิบัติการอื่นที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

แผนภูมิกลไกการปฏิบัติงานของ ก.ค.

กลไกในการปฏิบัติงานของ ก.ค.

ในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูของ ก.ค. นั้น บริหารงานโดยการกระจายอำนาจผ่านองค์กรที่เป็นกลไกรองรับในการบริหาร 4 ส่วน คือ

- 1) อนุกรรมการข้าราชการครูสามัญประจำกรม เรียกโดยย่อว่า อ.ก.ค. กรม
- 2) อนุกรรมการข้าราชการครูสามัญประจำจังหวัด เรียกโดยย่อว่า อ.ก.ค. จังหวัด และ อ.ก.ค. กรุงเทพมหานคร

- 3) อนุกรรมการวิสามัญ เรียกโดยย่อว่า อ.ก.ค. วิสามัญ
- 4) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู เรียกโดยย่อว่า สำนักงาน ก.ค.

นอกจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ ก.ค. ไว้ในตัวของมาตราต่าง ๆ อีกหลายประการ เช่น การยกเว้นคุณสมบัติทั่วไปเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู การกำหนดเงินเพิ่มพิเศษสำหรับข้าราชการครูผู้ดำรงตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ การควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการครู การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน การพัฒนาข้าราชการครู รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์ของข้าราชการครู

2. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู หรือสำนักงาน ก.ค. เป็นองค์กรหลักที่รองรับการปฏิบัติงานของ ก.ค. โดยมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ก.ค. ไว้ดังนี้

- (1) เป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในหน้าที่ของ ก.ค.
- (2) วิเคราะห์และวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู และการจัดระบบราชการในหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อเสนอ ก.ค. และผู้ที่เกี่ยวข้อง
- (3) ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติของหน่วยงานทางการศึกษา, กรม, อ.ก.ค. กรม, และ อ.ก.ค. จังหวัด และนำเสนอ ก.ค.
- (4) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูเสนอ ก.ค.
- (5) ปฏิบัติงานอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นและตามที่ ก.ค. มอบหมาย

ถ้าหากพิจารณาการแบ่งอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ก.ค. ออกตามภาระหรืองานที่จะต้องปฏิบัติในฐานะเจ้าหน้าที่ของ ก.ค. แล้ว สามารถแยกภาระหน้าที่ในสาระสำคัญได้ 11 ประการ คือ

- (1) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานบุคคลและการจัดระบบราชการในหน่วยงานทางการศึกษา
- (2) ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดระบบและมาตรฐานในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู โดยออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการในการบริหารงานบุคคลในกรม

และหน่วยงานทางการศึกษารวมทั้ง อ.ก.ค. กรม และ อ.ก.ค. จังหวัด ปฏิบัติ

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานทางการศึกษา, กรม รวมทั้ง อ.ก.ค. กรม และ อ.ก.ค. จังหวัด เพื่อให้ดำเนินการได้ถูกต้อง

(4) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบราชการในหน่วยงานทางการศึกษา

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนข้าราชการครูให้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ ทั้งในลักษณะของการกำหนดตำแหน่งเพิ่มเติมและปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหาบุคคลเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู โดยการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการในการสรรหาบุคคลรวมทั้งการสอบแข่งขัน การมอบหมาย การสอบแข่งขันและการควบคุมการดำเนินการสอบแข่งขันให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม

(7) ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุมัติการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครู ตลอดจนการบริหารงานบุคคลที่ต้องขออนุมัติและแต่งตั้งข้าราชการครูในกรณีที่จะต้องอนุมัติ ก.ค. เพื่อเสนอ ก.ค. หรือ อ.ก.ค. วิสามัญที่เกี่ยวข้อง

(8) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาข้าราชการครู รวมทั้งการพัฒนาและส่งเสริมวินัย และจริยธรรมของข้าราชการครู

(9) ดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์ การลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง และการให้ออกจากราชการของข้าราชการครู

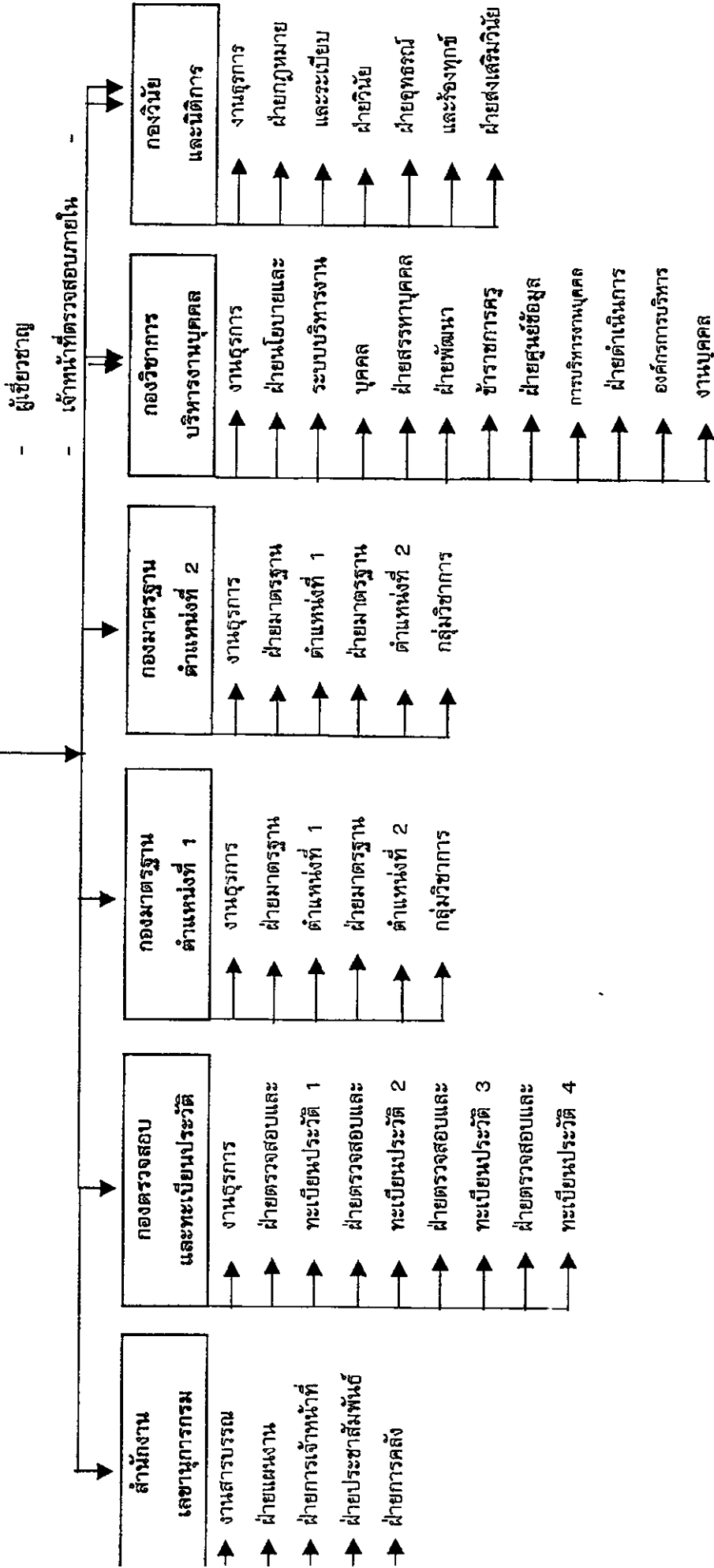
(10) ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลในกรมและหน่วยงานทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

(11) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บทะเบียนประวัติข้าราชการครู และจัดศูนย์ข้อมูลในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลของ ก.ค. และกระทรวงศึกษาธิการ

ในปีงบประมาณ 2541 และ พ.ศ. 2543 สำนักงาน ก.ค. จัดส่วนราชการออกเป็น 7 กอง ตามพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2537 และที่เพิ่มเติม คือ สำนักงานเลขานุการกรม กองมาตรฐานตำแหน่งที่ 1 กองมาตรฐานตำแหน่งที่ 2 กองตรวจสอบและทะเบียนประวัติ กองวินัยและนิติการ กองวิชาการบริหารงานบุคคล และสำนักงานกองทุนและสวัสดิการทางการศึกษา โดยมีอัตรากำลังรวมทั้งสิ้น 374 อัตรา

สำนักงาน ก.ค.
เลขานุการ ก.ค.

รองเลขานุการ ก.ค.

อำนาจและหน้าที่ของ ก.ค.

ก่อนที่จะกล่าวถึงอำนาจและหน้าที่ของ ก.ค. นั้น จะขอทบทวนเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลสักเล็กน้อย กล่าวคือถ้าหากจะมองการบริหารงานบุคคลในระบบบริหารราชการ รวมทั้งระบบข้าราชการครูแล้วจะเห็นว่าผู้มีอำนาจในการบริหารงานบุคคลที่แท้จริง ก็คือผู้บริหารของแต่ละกรม อันได้แก่อธิบดีและผู้บังคับบัญชาในระดับรองลงมาแม้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามกฎหมายก็ได้บัญญัติไว้ให้มีอำนาจ และหน้าที่ในฐานะอธิบดีผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูในสำนักงานปลัดกระทรวง หรืออีกนัยหนึ่งปลัดกระทรวงก็มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลในสำนักงานปลัดกระทรวงเท่ากับอธิบดี แต่อย่างไรก็ตามในบางเรื่องเช่นเรื่องเกี่ยวกับวินัยการดำเนินการทางวินัย ปลัดกระทรวงฯ ก็จะมีอำนาจสูงกว่าอธิบดี ในฐานะที่ปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาของอธิบดีปลัดกระทรวงจึงมีอำนาจในการพิจารณาเปลี่ยนแปลงโทษที่อธิบดีสั่งลงโทษข้าราชการครูในสังกัดได้ ทั้งนี้ การที่อธิบดีจะมีอำนาจในการบริหารงานบุคคล อย่างไรก็ตามจะเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับข้าราชการครูก็จะเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 กำหนดไว้

สำหรับ ก.ค. นั้น ตามหลักการแล้วจะมีหน้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลหรือกำกับดูแลการบริหารงานบุคคลที่อธิบดี หรือผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องและเหมาะสม หรือที่เรียกกันว่าให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ

ตามกฎหมาย คือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 กำหนดเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของ ก. ค. ไว้เป็นบทบัญญัติในมาตรา 7 โดยกำหนดไว้ว่า ก. ค. มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ “มาตรา 7 ก.ค. มีอำนาจและหน้าที่ 9 ประการ ดังที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้น

เพื่อที่จะวิเคราะห์อำนาจและหน้าที่ของ ก.ค. ให้เป็นที่ชัดเจนในที่นี้จึงขอให้พิจารณาอำนาจและหน้าที่ของ ก.ค. ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ในมาตราอื่นๆ และอำนาจและหน้าที่ของ ก.ค. ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นก่อน โดยจะนำเสนอ ดังต่อไปนี้

อำนาจและหน้าที่ของ ก.ค.ในการปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 นั้น มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การยกเว้นคุณสมบัติสำหรับผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 23 ให้เข้ารับราชการ (มาตรา 23)
- 2) ออกระเบียบว่าด้วยเงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ (มาตรา 26)
- 3) เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมเกษียณอายุของข้าราชการครู (มาตรา 29)
- 4) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยคุณสมบัติและสัดส่วนผู้แทนข้าราชการครู และวิธีการเลือกตั้งผู้แทนข้าราชการครูใน ก.ค. (มาตรา 6)

- 5) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยคุณสมบัติและวิธีการเลือกตั้งผู้แทนข้าราชการครูใน อ.ก.ค. กรม อ.ก.ค. จังหวัด และ อ.ก.ค. กรุงเทพมหานคร (มาตรา 19)
- 6) กำหนดตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น (มาตรา 30)
- 7) ออกกฎ ก.ค. กำหนดระดับเงินเดือนของตำแหน่งข้าราชการครู (มาตรา 30)
- 8) กำหนดตำแหน่งข้าราชการครู (มาตรา 31)
- 9) จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู (มาตรา 32)
- 10) ปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง (มาตรา 34)
- 11) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยการให้ข้าราชการครูรับเงินเดือนสูงกว่าหรือต่ำกว่าขั้นตำแหน่งหรือสูงกว่าขั้นสูงของเงินเดือนสำหรับตำแหน่ง (มาตรา 35)
- 12) ดำเนินการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู หรือ พิจารณามอบหมายให้ อ.ก.ค. กรม อ.ก.ค. จังหวัด หรือหน่วยงานทางการ ศึกษาดำเนินการ (มาตรา 38)
- 13) กำหนดหลักสูตรและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการสอบแข่งขัน เกณฑ์ตัดสินการ ขึ้นบัญชีและการยกเลิกบัญชีผู้สอบแข่งขันได้ (มาตรา 38)
- 14) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการคัดเลือก เพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคล ให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการครู (มาตรา 40)
- 15) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบรรจุผู้ทรงคุณวุฒิเข้ารับราชการ (มาตรา 41)
- 16) อนุมัติการสั่งบรรจุและเสนอชื่อบุคคล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่งข้าราชการครู ซึ่งรับเงินเดือนในระดับ 10 และตำแหน่ง ศาสตราจารย์ (มาตรา 42)
- 17) อนุมัติการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการครู ซึ่งรับเงินเดือน ระดับ 8 และระดับ 9 (มาตรา 42)
- 18) กำหนดระยะเวลาในการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการของข้าราชการครู และกำหนดวิธีการในการรายงานผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ (มาตรา 43)
- 19) อนุมัติให้แต่งตั้งข้าราชการครูจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติต่างไปจากที่กำหนดไว้ใน มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง (มาตรา 45)
- 20) กำหนดปริญญาหรือประกาศนียบัตรที่ ก.ค. รับรองให้เป็นคุณสมบัติเฉพาะ สำหรับตำแหน่ง (มาตรา 45)
- 21) อนุมัติให้ย้ายข้าราชการครูไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งรับเงินเดือนในระดับ ที่ต่ำกว่าเดิม และอนุมัติให้ย้ายข้าราชการพลเรือนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ข้าราชการครู (มาตรา 46)

- 22) กำหนดหลักเกณฑ์ในการเลื่อนข้าราชการครูขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้นว่ากรณีใดจะเลื่อนโดยจากผู้สอบแข่งขันได้ผู้สอบคัดเลือกได้หรือผู้ได้รับการคัดเลือก (มาตรา 47)
- 23) กำหนดหลักสูตรและวิธีการเกี่ยวกับการสอบคัดเลือก คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสอบคัดเลือกเกณฑ์ตัดสินและการยกเลิกบัญชีผู้สอบคัดเลือกและกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการคัดเลือกเพื่อเลื่อนและแต่งตั้งข้าราชการครูให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งรับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น (มาตรา 47)
- 24) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการโอนข้าราชการครู ซึ่งเป็นผู้สอบแข่งขันได้ผู้สอบคัดเลือกได้ หรือผู้ได้รับการคัดเลือก (มาตรา 49)
- 25) พิจารณานุมัติการโอนพนักงานเทศบาล หรือข้าราชการประเภทอื่นมาบรรจุเป็นข้าราชการครู รวมทั้งการกำหนดเงินเดือนที่จะรับโอน (มาตรา 50)
- 26) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบรรจุ ผู้ซึ่งเคยเป็นข้าราชการครูซึ่งกลับจากการไปรับราชการทหาร (มาตรา 52)
- 27) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบรรจุซึ่งผู้เคยเป็นข้าราชการครู ซึ่งไปปฏิบัติงานตามมติของคณะรัฐมนตรี กลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู (มาตรา 53)
- 28) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบรรจุผู้ ซึ่งเคยเป็นข้าราชการครู กลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู (มาตรา 54)
- 29) อนุมัติการบรรจุบุคคลซึ่งเคยเป็นพนักงานเทศบาล และข้าราชการประเภทอื่น กลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู และกำหนดอัตราเงินเดือนที่ควรได้รับ (มาตรา 55)
- 30) ออกกฎ ก.ค. เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการสั่งให้ข้าราชการครูประจำหน่วยงานทางการศึกษา ประจํากรมหรือประจำกอง เป็นการชั่วคราว (มาตรา 58)
- 31) ออกกฎ ก.ค. เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการครู (มาตรา 60)
- 32) พิจารณาข้าราชการพลเรือนวิสามัญที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกับข้าราชการครูเพื่อรับข้าราชการพลเรือนวิสามัญนั้นให้เป็นข้าราชการครู (มาตรา 69)
- 33) กำหนดการดำเนินการที่เคยดำเนินการได้ตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการ พลเรือนหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด ก่อนวันที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ใช้บังคับเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา 72)

ส่วนการปฏิบัติการอื่นตามกฎหมายอื่นก็คือการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ

ระเบียบ

ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 ได้บัญญัติไว้ให้นำมาใช้โดยอนุโลม ได้แก่ บทบัญญัติที่ว่าด้วยวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์เป็นสำคัญ อันได้แก่อำนาจและหน้าที่ในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยการกำหนดอำนาจการลงโทษข้าราชการครูที่ยังไม่ถึงชั้นเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงของผู้บังคับบัญชา (มาตรา 103)
- 2) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณา (มาตรา 102)
- 3) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยกรณีความผิดชัดแจ้ง (มาตรา 102)
- 4) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน และการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนพิจารณา (มาตรา 107)
- 5) พิจารณาสอบสวนเพิ่มเติม หรือดำเนินการทางวินัยสำหรับข้าราชการครูกรณีที่ถูกผู้บังคับบัญชาได้สั่งการลงโทษ สั่งให้ออกจากราชการ หรือดำเนินการทางวินัยไปแล้ว เพื่อให้ถูกต้องและเหมาะสมตามความเป็นธรรม (มาตรา 110 และมาตรา 122)
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับการสั่งให้ข้าราชการครูออกจากราชการ (มาตรา 112)
- 7) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ (มาตรา 125 และ 126)
- 8) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยการร้องทุกข์ และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ (มาตรา 130)
- 9) ออกกฎ ก.ค. ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการครูออกจากราชการเพื่อรับบำนาญ

บำนาญ (มาตรา 114)

กล่าวโดยสาระสำคัญแล้ว อำนาจและหน้าที่ของ ก.ค. ตามกฎหมายนั้นสามารถกล่าวได้เป็น 4 ประการ คือ

- 1) เสนอแนะให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการบริหารงานบุคคล และการจัดระบบราชการในหน่วยงานทางการศึกษา
- 2) ออกกฎ ก.ค. ระเบียบ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ เพื่อให้กรมต่างๆ และหน่วยงานทางการศึกษา รวมทั้ง อ.ก.ค. กรม และ อ.ก.ค. จังหวัดปฏิบัติในการบริหารงานบุคคล
- 3) กำกับ และควบคุมดูแลกรม หน่วยงานทางการศึกษา อ.ก.ค. กรม และ อ.ก.ค. จังหวัดให้บริหารงานบุคคลไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ ที่ ก.ค. กำหนด
- 4) ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในเรื่องที่เป็นส่วนรวม หรือเพื่อให้เป็นมาตรฐาน หรือเป็นธรรม ตามระบบคุณธรรม เช่น

(1) การดำเนินการสอบแข่งขัน รวมทั้งการมอบหมายการดำเนินการสอบแข่งขัน
(2) การกำหนดตำแหน่งและการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง
(3) การอนุมัติการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการครู ซึ่งรับเงินเดือน
ในระดับ 8 ขึ้นไป รวมทั้งการแต่งตั้งศาสตราจารย์ และให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการครู ซึ่งรับเงินเดือน
ในระดับ 10 และ 11

(4) การอนุมัติการบรรจุกลับและการโอนพนักงานเทศบาล หรือข้าราชการ
ประเภทอื่นมาเป็นข้าราชการครู

(5) การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่ง ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

(6) การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน และลดขั้น-
เงินเดือนข้าราชการครู ซึ่งผู้บังคับบัญชาผู้ยื่นอุทธรณ์ตามมติ อ.ก.ค. กรม (ในฐานะทบทวนที่ อ.ก.พ. กระทรวง)

(7) การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ข้าราชการครู

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับอำนาจและหน้าที่ของ ก.พ. ในปัจจุบัน แล้วจะเห็นว่า
อำนาจและหน้าที่ของ ก.ค. และ ก.พ. เป็นไปในลักษณะเดียวกันจะแตกต่างกันก็ในส่วนขอบข่ายของ
งานที่ ก.พ. นั้นมีขอบข่ายของงานกว้างขวางกว่า แต่หากพิจารณาในด้านลักษณะของงานแล้วจะเหมือนกัน

อย่างไรก็ตามภาระหน้าที่ของ ก.พ. และ ก.ค. ในปัจจุบันนี้ยังคงมีกว้างขวางไปกว่า
มาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีความจำเป็นที่กรมต่างๆ มาผลักดันให้ ก.พ. หรือ ก.ค.
เข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในกรมมากขึ้น แม้ว่ากฎหมายมิได้กำหนดไว้ก็ตาม เช่น ใน
เรื่องของการให้คำปรึกษาแนะนำแก่กรมเกี่ยวกับเทคนิค หรือวิชาการบริหารงานบุคคลใหม่ๆ เช่น
การพัฒนาบุคคล การฝึกอบรม การใช้กำลังคนให้มีประสิทธิภาพ การสร้างเสริมขวัญ การพัฒนาวินัย
และจรรยาบรรณ เป็นต้น เรื่องเหล่านี้ซึ่งจริงๆ เป็นหน้าที่ของกรมหรือเจ้าสังกัด แต่โดยเหตุที่เป็นที่ยอมรับ
กันว่า ก.พ. หรือ ก.ค. ควรจะเป็นต้นตำรับในทางวิชาการหรือวิชาชีพด้านนี้ ก็ควรที่จะเป็นที่ปรึกษาให้
แก่กรมต่างๆ ดังนั้น หน้าที่ซึ่ง ก.พ. หรือ ก.ค. จำเป็นต้องดำเนินการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ หน้าที่ใน
การให้คำปรึกษาและร่วมปฏิบัติงานกับกรมในเรื่องที่เป็นการส่งเสริมให้การบริหารงานบุคคลในแต่ละ
กรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

คุรุสภา

คุรุสภา เป็นสภาครูหรือองค์กรของครูระดับชาติ เป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการ มีฐานะเป็นนิติบุคคล คุรุสภากำเนิดขึ้นโดยพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 เจตนารมณ์ในการจัดตั้งคุรุสภาเพื่อให้ครูปกครองครู ช่วยกันยกฐานะครูและวิชาชีพครู จึงถือได้ว่าเป็นงานด้านหนึ่งของการบริหารงานบุคคล

ประวัติความเป็นมาของคุรุสภา

คุรุสภามีประวัติความเป็นมาคู่กับกระทรวงศึกษาธิการ นับตั้งแต่มีการจัดตั้ง "วิทยาทานสถาน" เมื่อปี พ.ศ. 2438 สำหรับการอบรมครูและประชุมครู ต่อมาได้จัดตั้งเป็นสภาสำหรับอบรมครูเรียกว่า "สภาไทยาจารย์" จนถึงปี พ.ศ. 2445 ได้จัดตั้งเป็นสโมสรทางวิชาการเรียกว่า "สามัคยาจารย์สโมสรสถาน" และกลายเป็น "สามัคยาจารย์สมาคม" เมื่อปี พ.ศ. 2447

นายทิว บุนนยะ เกตุ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มองเห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพครูได้รับผลกระทบกระเทือนทางด้านเศรษฐกิจการดำรงชีพและความก้าวหน้าในวิชาชีพ จึงได้เสนอให้มีการตราพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 ขึ้น เพื่อจัดตั้งสภาขึ้นในกระทรวงศึกษาธิการ เรียกว่า "คุรุสภา" และกำหนดให้ครูทุกคนเป็นสมาชิกคุรุสภา

อำนาจหน้าที่ของคุรุสภา

คุรุสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ครู 2488 รวม 5 ประการ คือ

1) ให้ความเห็นแก่กระทรวงศึกษาธิการในเรื่องการจัดการศึกษาโดยทั่วไป หลักสูตรแบบเรียน อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน การฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผลการศึกษาการนิเทศการศึกษาและเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษา

2) ควบคุมและสอดส่องจรรยา มารยาทและวินัยของครู พิจารณาโทษครูผู้ประพฤติผิดและพิจารณาคำร้องทุกข์ของครู

3) พิทักษ์สิทธิของครูภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

4) ส่งเสริมให้ครูได้รับสวัสดิการต่างๆ ตามสมควร

5) พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณภาพและประสิทธิภาพของครู

การบริหารงานของคุรุสภา

กฎหมายคุรุกำหนดให้ คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา เป็นผู้บริหารงานของคุรุสภา โดยมีเลขาธิการคุรุสภา และเจ้าหน้าที่คุรุสภาเป็นผู้ดำเนินการตามมติของคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภามีจำนวน 26 คน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) กรรมการโดยตำแหน่งมี จำนวน 16 คน ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน อธิบดีหรือหัวหน้าหน่วยงานระดับกรมทุกกรมเป็นกรรมการ เลขาธิการคุรุสภาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา

2) กรรมการโดยเลือกตั้ง มีจำนวน 10 คน ประกอบด้วยผู้แทนครูซึ่งเลือกตั้งมาจากครูโดยตรงดังนี้ คือ จากข้าราชการครูสังกัด สปช. 4 คน, สังกัดกรมต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ 2 คน, สังกัดโรงเรียนเอกชน 2 คน, สังกัดเทศบาล 1 คน, และสังกัดกรุงเทพมหานคร 1 คน กรรมการอำนวยการคุรุสภาฝ่ายผู้แทนครูที่มาจากการเลือกตั้งจะดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

นอกจากนี้เพื่อกระจายอำนาจการบริหารงานไปยังสมาชิกคุรุสภาทั่วประเทศ เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรของคุรุสภาอย่างใกล้ชิด คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมการคุรุสภาขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งแต่ละคณะจะประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการฝ่ายผู้แทนครู โดยดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ดังนี้

- 1) คณะกรรมการคุรุสภาจังหวัด
- 2) คณะกรรมการคุรุสภาอำเภอ
- 3) คณะกรรมการคุรุสภากรุงเทพมหานคร ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (มีจำนวน 10 คณะ)
- 4) คณะกรรมการคุรุสภากรุงเทพมหานครในสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
- 5) คณะกรรมการคุรุสภาในสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร (มีจำนวน 38 คณะ)

การแบ่งส่วนงานของคุรุสภา

คุรุสภาแบ่งส่วนงานออกเป็น 3 ส่วนคือ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการคุรุสภาอำเภอ

1. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาบรรลุผล สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาแบ่งส่วนงานระดับกองออกเป็น 9 กอง และแบ่งส่วนงานระดับฝ่ายออกเป็น 33 ฝ่าย

2. สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภาจังหวัด มีหน้าที่ดำเนินงานของคุรุสภาเกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งาน ข.พ.ค. - ข.พ.ส. งานส่งเสริมทั่วไป งานการเงิน บัญชี แผนงาน งบประมาณ และงานอื่นๆ ที่คุรุสภามอบหมาย

3. สำนักงานคณะกรรมการคุรุสภาอำเภอ มีหน้าที่ดำเนินงานของคุรุสภาเช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการคุรุสภาจังหวัด แต่รับผิดชอบเฉพาะงานในระดับอำเภอ

จำนวนอัตราตำแหน่ง

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู

1) ด้านมาตรฐานวิชาชีพครู ได้ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของครูให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไว้ 11 มาตรฐาน เพื่อให้ครูสามารถนำไปประเมินตนเองและผู้บริหารสามารถใช้เกณฑ์นี้ในการประเมินครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู ดำเนินการรณรงค์และส่งเสริมให้ครูประพฤติตนอยู่ในคุณธรรมความดี และดำเนินการควบคุมสอดส่องจรรยาครู

3) ด้านการยกย่องเชิดชูเกียรติคุณครู โดยการยกย่องเกียรติคุณครูอาวุโส การให้รางวัลครูดีเด่น การให้รางวัลครูผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การประกาศเกียรติคุณครูภาษาไทยดีเด่น การประกาศเกียรติคุณครูผู้มีจรรยาบรรณยอดเยี่ยม การยกย่องเกียรติประวัติของครูที่ถึงแก่กรรมแล้วโดยการจัดพิมพ์หนังสือประวัติครู การจัดงานวันครูเพื่อยกย่องเกียรติคุณและวิชาชีพครูให้ได้รับการยกย่องจากสังคมทั่วไป

4) ด้านการส่งเสริมพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู โดยการจัดโครงการอบรมพัฒนาความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ ให้แก่ครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ดนตรีสากล การปฐมพยาบาลเบื้องต้น วิชาการประชาสัมพันธ์ การเสริมสร้างประสบการณ์ครูภาษาอังกฤษการอบรมเพื่อพัฒนาผลงานทางวิชาการ การให้ทุนอุดหนุนการวิจัยการศึกษา และการจัดบริหารห้องสมุดและห้องโสตทัศนูปกรณ์ให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลในรูปของรายงานประจำปีเกี่ยวกับครูในเรื่องต่างๆ เพื่อนำไปเผยแพร่และให้ผู้สนใจได้ศึกษาคนควา

ด้านการส่งเสริมสวัสดิภาพและสวัสดิการครู

1. สวัสดิการในรูปของกองทุนและมูลนิธิ โดยปัจจุบันครูสภามีมูลนิธิและกองทุน เพื่อให้ความช่วยเหลือสมาชิก ดังนี้

1.1 มูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อยกย่องครูที่มีประวัติชีวิตการทำงานดีตลอดมา มีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีของครู โดยการนำเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อรับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและประกาศนียบัตรให้เป็นครูอาวุโส

1.2 มูลนิธิช่วยการศึกษานูตรสมาชิกครูสภา เพื่อช่วยเหลือการศึกษานูตรครูที่เป็นสมาชิกครูสภา ซึ่งมีฐานะยากจนให้ได้เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายจนจบหลักสูตร หรือสายอาชีพอีก 3 ปี

1.3 มูลนิธิช่วยเหลือสมาชิกครูสภาผู้ประสบอัคคีภัยและภัยธรรมชาติ เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าให้แก่สมาชิกที่ประสบภัยต่างๆ เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย และภัยจากเหตุการณ์ชายแดน ช่วยเหลือรายละไม่เกิน 4,000 – 7,500 บาท

1.4 มูลนิธิช่วยครูที่ประสบภัยจากภวกรก่อเหตุร้าย เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบภัยจากภวกรก่อเหตุร้ายหรือภัยจากการสู้รบโดยช่วยเหลือรายละไม่เกิน 5,000 บาท

1.5 มูลนิธิรางวัลครูสภา เพื่อจัดหาเงินรางวัลให้ครูผู้ปฏิบัติงาน มีผลงานดีเด่นด้านการสอนและการบริหารรางวัลละ 65,000 บาท และเข็มกลัดทองคำมูลค่า 5,000 บาท ปีละ 9 รางวัล

1.5 มูลนิธิทิว บุษยเกตุ เพื่อให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจนเรียนดีและมีความประพฤติดีซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญหรือ สายอาชีพ ทุนละ 5,000 บาท จำนวนประมาณ ปีละ 20 ทุน

1.7 กองทุนเพื่อสวัสดิการสมาชิกครูสภา เพื่อให้การช่วยเหลือสมาชิกครูสภาที่ประสบอุบัติเหตุร้ายแรงหรือเจ็บป่วยด้วยอาการสาหัส เป็นต้น โดยช่วยเหลือรายละไม่เกิน 10,000 บาท

2. สวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ จัดการฌาปนกิจสงเคราะห์สำหรับสมาชิกครูสภา 2 ประเภท คือ

2.2 การฌาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเหลือสมาชิกครูสภา (ช.พ.ค.) โดยจะจ่ายเงินค่าจัดการศพและเงินสงเคราะห์ครอบครัวให้แก่ครอบครัวของสมาชิก ช.พ.ค. ที่ถึงแก่กรรม เป็นเงินรายละประมาณ 250,000 บาท

2.3 การฌาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเหลือสมาชิกครูสภาในกรณีคู่สมรสถึงแก่กรรม (ช.พ.ส.) โดยจะจ่ายเงินค่าจัดการศพและเงินสงเคราะห์ครอบครัวแก่สมาชิกในกรณีคู่สมรสถึงแก่กรรม เป็นเงินประมาณรายละ 100,000 บาท

3. สวัสดิการด้านที่พักอาศัย ได้จัดสวัสดิการเคหะสงเคราะห์โดยร่วมกับภาคเอกชน จัดโครงการ สวัสดิการที่พักอาศัยให้สมาชิกได้ผ่อนชำระในระยะยาว

4. สวัสดิการลดค่าโดยสารเดินทาง โดยได้รับความร่วมมือจากการรถไฟแห่งประเทศไทย ลดค่าโดยสารให้สมาชิก 25% และร่วมกับบริษัทการบินไทย จำกัด ลดค่าโดยสารเครื่องบินสายภายในประเทศให้แก่สมาชิกในอัตรา 15%

5. สวัสดิการเครื่องอุปโภคบริโภค จัดบริการสินค้าราคาถูกที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

6. การส่งเสริมสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยจัดสถานพยาบาลของครูสภาให้บริการตรวจรักษาแก่สมาชิกครูสภา เผยแพร่ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ ให้บริการตรวจสุขภาพประจำปี และการประสานงานกับโรงพยาบาลเอกชนต่างๆ เพื่อลดค่ายาและค่ารักษาให้แก่สมาชิก

7. สวัสดิการด้านที่พักอาศัยชั่วคราว โดยจัดหอพักสมาชิกครูสภาให้บริการสมาชิกที่เดินทางจากต่างจังหวัด ไปติดต่อยาหรือทำธุรกิจส่วนตัวได้เข้าพัก ในราคาถูก และประสานกับโรงแรมต่างๆ เพื่อลดค่าห้องพักให้สมาชิกครูสภาในราคาถูกเป็นพิเศษ นอกจากนี้ครูสภายังมีบ้านพักครูสภาอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี และบ้านพักครูสภาประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นบ้านพักริมทะเลไว้บริการสมาชิกด้วย

8. การพิทักษ์สิทธิครูและรับเรื่องราวร้องทุกข์ โดยจัดบริการให้คำปรึกษากฎหมาย แก่สมาชิกรวมทั้งมีทัศนคติของครูสภา และทัศนคติของครูสภาในจังหวัดต่างๆ ไว้ให้บริการว่าต่างหรือแก้ต่างคดีให้แก่สมาชิก

แผนภูมิการแบ่งส่วนของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

